ROB VREEKEN

EEN HEIDENS KARWEI

ERDOGAN EN DE MISLUKTE ISLAMISERING VAN TURKIJE

2023 Prometheus Amsterdam

BULGARIJE
Zwarte Zee
0
200 km
GEORGIË
Tekirdag
Istanbul
Trabzon
Çorum
ARMENIË
Ankara
T U R K I J E
Kayseri
IRAN
Izmir
Konya
Aksaray
Van
Gaziantep
Diyarbakir
GRIEKENLAND
IRAK
Middellandse Zee
SYRIË
CYPRUS
LIBANON

1

Girls just wanna have fun

Bemoedigende taferelen in Istanbul. Het is 8 maart, Internationale Vrouwendag. De Avondmars van vrouwen door het centrum is door de autoriteiten verboden, de oproerpolitie heeft winkelstraat Istiklal en het Taksimplein in de loop van de dag al afgezet. De waterkanonnen zijn in staat van paraatheid, het traangas is klaar voor gebruik.

Maar daar trekt de bloem der natie zich niets van aan. Duizenden vrouwen en een sympathiek aantal mannen hebben zich aan het eind van de middag voor de politiehekken verzameld om dan maar een andere route te lopen. De mars moet doorgaan. Ik sta ertussen en werkelijk: het is lang geleden dat ik zo blij werd van een demonstratie. Juist de dreiging van mogelijk politieoptreden, en de opgewekte vastbeslotenheid daar géén aanleiding toe te geven, geeft de menigte een aanstekelijke energie.

En dan de betogers. Jonge vrouwen voor het merendeel, modern in voorkomen, met slimme, humoristische slogans. GOD IS A WOMAN, zie ik, en GIRLS JUST

WANNA HAVE FUN(DAMENTAL RIGHTS). Er worden leuzen geroepen als 'Ren, Tayyip, ren, de vrouwen komen eraan' en 'Spring, spring, als je niet springt ben je Tayyip', gevolgd door het maken van een sprongetje. Het gefluit produceert een volume dat in minder gepolariseerde landen zelden klinkt bij demonstraties. De vrouwen vormen het sprankelende bewijs dat Turkije zoveel meer te bieden heeft dan het bekrompen nationalisme van Recep Tayyip Erdogan en zijn AK-partij.

Maar vooral bewijzen ze dat jeugdige vrijheidsdrang zich niet blijvend laat insnoeren, niet door een bataljon oproerpolitie en niet door een regering die de pers muilkorft en kritische lastpakken tot terrorist bestempelt. Altijd blijft het vuur branden, op zijn minst op de waakvlam.

Als dit speelt is het maart 2020. Sinds drie maanden ben ik in Istanbul gevestigd als correspondent van *de Volkskrant*. Turkije volg ik voor de krant sinds 2014 en sindsdien heb ik het land vaak bezocht als verslaggever, maar nu komt het er echt op aan. Ik zal nauwgezet moeten volgen wat de Turkse regering allemaal uitspookt, de regering van de man die door critici 'de nieuwe sultan' wordt genoemd, de man die de mislukte staatsgreep van juli 2016 heeft aangegrepen om het maatschappelijk middenveld te kortwieken, de man die met de invoering van een presidentieel systeem nog veel meer macht aan zich heeft getrokken dan hij al had. Meer dan ooit geldt in Turkije dat alles begint en eindigt met Recep Tayyip Erdogan.

Maar toegegeven: dat was vanuit het redactiekantoor van *de Volkskrant* in Amsterdam allemaal ook wel te doen. Ook aan het bureau viel eenvoudig vast te stellen dat de Turkse regering steeds autoritairder wordt, zodanig dat we overwogen of het onderhand niet tijd werd het woord 'regering' door 'regime' te vervangen. Maar nee, als puntje bij paaltje komt heeft Turkije nog steeds een gekozen regering, hoeveel er ook aan te merken valt op de democratische randvoorwaarden van het electoraal proces.

Ook eenvoudig van afstand vast te stellen was dat de Turkse regering onder Erdogan een steeds conservatievere koers is gaan varen, en steeds meer een onverholen islamitisch sausje over haar beleid giet. Betekent dit dat de aap nu uit de mouw komt? Dat – om in dierentermen te blijven – de wolf zijn schaapskleren heeft afgeworpen en dat eindelijk blijkt dat de AKP van Turkije een islamitische staat wil maken, zoals sommige tegenstanders altijd al hebben beweerd?

Dat is een van de vraagtekens die boven mijn nieuwe correspondentschap hangen.

Wat vanuit Amsterdam minder eenvoudig is vast te stellen, is wat dit allemaal betekent voor de Turkse samenleving. De internationale persbureaus rapporteren wel adequaat wat de Turkse regering zegt, doet, nalaat en verordonneert, en zo nodig wat de Turkse oppositie daarvan vindt, maar hoe pakt dit allemaal uit in de straten van Istanbul, Konya, Trabzon, Diyarbakir en Gaziantep? In de dorpen van Centraal-Anatolië? Wat zijn de maatschappelijke gevolgen van al die wetten en

maatregelen? Veranderen ze daadwerkelijk het leven van de Turkse burgers, en zo ja hoe?

Dat zijn vragen die niet vanuit Nederland beantwoord kunnen worden. Daarom is het zo belangrijk dat ik, sinds begin 2020, vanuit Istanbul opereer en zo de vinger aan de pols van de samenleving kan houden. 'De straat op gaan' noemen we dat in de journalistiek. Op deze Internationale Vrouwendag is dat een makkie, want de demonstratie vindt pal voor mijn deur plaats en ik hoef maar twee trappen af te lopen en door de voordeur te stappen en ik stá op straat, midden tussen de mensen.

Mijn appartement heeft niet alleen een prettige ligging, ook een strategische. Tussen het Taksimplein en de Bosporus, op de grens van de yuppige wijk Cihangir en het meer volkse Kuloglu. Het is drie minuten lopen naar Istiklal, de grote winkelstraat die elke dag tot middernacht kolkt van de mensen. Meteen daarachter ligt het beruchte Tarlabasi, dat zijn slechte naam dankt aan prostituees, dealers, transgenders en ander afwijkend volk, en dáár weer pal achter ligt Kasimpasa, de volksbuurt waar Erdogan opgroeide.

Istanbul is geen geïsoleerde enclave. Met zijn 17 miljoen inwoners, een vijfde van de Turkse bevolking, vormt het een staalkaart van heel Turkije. En alles en iedereen is dichtbij, dat is het mooie van mijn plek: hipsters, sekswerkers, Koerden, islamisten, seculieren, intellectuelen, arbeiders, alevieten, simitverkopers, Erdogan-aanhangers, feministen, véél feministen op dit moment. En politie. Zodra ik wil gaan kijken wat er

verderop gebeurt, moet ik me telkens langs een batterij oproerpolitie kletsen. 'Gazeteci, gazeteci,' zeg ik, 'journalist, journalist.'

Tweeënhalf jaar later, als er weer eens een vrouwendemonstratie is in mijn buurt, staat wéér op elke straathoek een kordon mobiele eenheid. Dankzij mijn Turkse les is het inmiddels 'Ben gazeteciyim,' 'Ik ben journalist.' Veel helpt het niet. De politie is strenger en treedt harder op dan ooit. Voor zeven uur 's avonds op 25 november, de Internationale Dag voor de Uitbanning van Geweld tegen Vrouwen, is een betoging aangekondigd op het plein Tünel, dicht bij de Galatatoren, maar 's ochtends al waren het Taksimplein en het Gezipark, anderhalve kilometer verderop, met hekken afgezet door de politie en langs het hele traject tussen Taksim en Tünel zijn zijstraten afgesloten door een overweldigende politiemacht. Voertuigen met waterkanon staan klaar en er zijn zwaarbewapende militairen in camouflagetenue. Het lijkt wel oorlog.

's Avonds trekken vanuit verschillende kanten groepen vrouwen richting Tünel. Overal stuiten ze op versperringen van de politie. Bij Tünel slaagt een groep erin een paars spandoek uit te rollen met de tekst ONS LEVEN IS VAN ONS. JULLIE HEBBEN JE GEZINNEN, een sneer naar de nadruk die Erdogans regering legt op conservatieve gezinswaarden. Meteen grijpt de politie in, soms met het geweld waartegen de vrouwen juist wilden protesteren. Sommigen verdwijnen in een politiebusje, de anderen verspreiden zich. Op diverse plekken worden

vrouwen al opgepakt voordat er van enige betoging sprake is. Mevlüde Karatas, een van de vrouwelijke activisten, ontsnapte maar net aan arrestatie, zo vertelt ze geagiteerd in Sofyali Sokak, een van de straatjes vol cafés en restaurants nabij Tünel. 'Mijn hele groep is gearresteerd. Ik moest plassen, ik was even een restaurant ingegaan.'

Van een echte demonstratie zal het die avond niet meer komen.

Het is niettemin veelzeggend, deze op het oog mislukte demonstratie en de jaarlijkse uitbarsting van vrolijke opstandigheid op 8 maart rondom mijn appartement. Het toont de kracht en vasthoudendheid van de Turkse vrouwenbeweging in een guur politiek klimaat, dat veel democratische tegenkrachten murw heeft gemaakt. Feministen zijn de enigen in Turkije die zich niet terug het hok in laten jagen, naast lhbti. Zelfs de Koerden houden zich voor hun doen gedeisd. 'De vrouwenbeweging is de drager geworden van de beweging voor democratie,' vertelt naderhand Feride Eralp, een van de organisatoren van de acties op 8 maart en 25 november.

Vrouwen en vrouwenrechten spelen een centrale rol in een cultuurstrijd die in Turkije net zo goed wordt uitgevochten als elders in de wereld. Zie Iran, zie Afghanistan, zie Polen, zie Hongarije, zie het Vaticaan, zie de Verenigde Staten. Het vrouwenlichaam is het doelwit van de politieke islam en van reactionair rechts.

Vijftien jaar lang, tot zo ongeveer 2012, was de hoofddoek hét object dan wel symbool van strijd tus-

sen seculieren en islamisten in Turkije. Sinds die tijd poetst Erdogans AKP haar conservatieve imago op door 'gezinswaarden' te benadrukken. En waar komt het bij die gezinswaarden op aan? Precies, de rol van de vrouw. De rol van de man staat nooit ter discussie, daarin ontlopen links en rechts elkaar niet veel. Wat was voor Europa het ultieme bewijs dat Turkije onder Erdogan is losgezongen van de Europese waarden? Het opzeggen in maart 2021 door Turkije van de Istanbul Conventie, een Europees verdrag om geweld tegen vrouwen te bestrijden.

De vraag is dus: hoe staat het, nu die conservatieve, islamitisch geïnspireerde AK-partij ruim twintig jaar aan de macht is, met de vrouwenrechten in Turkije?

Laten we 'Sex and Power in Turkey' erbij nemen. Een voortreffelijk rapport, geschreven door het European Stability Initiative (ESI), een denktank met kantoren in Brussel, Berlijn en Istanbul. Conclusie van het rapport: het gaat uitstekend met de vrouwenrechten in Turkije. Een reeks nieuwe wetten garandeert de gelijkheid van man en vrouw in vrijwel alle levenssferen. Het betreft 'de radicaalste veranderingen in de wettelijke status van vrouwen in tachtig jaar', aldus de denktank. Het wetboek van strafrecht, het burgerlijk wetboek, het familierecht: het is de afgelopen jaren allemaal diepgaand verbeterd. In alle opzichten is de positie van de vrouw gelijkgeschakeld aan die van de man. Discriminatoire bepalingen zijn geschrapt. De man is niet langer het hoofd van het gezin. Eerwraakgeweld wordt keihard aangepakt. Enzovoort, en zo verder. Door dit alles be-

schikt Turkije nu over 'het juridisch raamwerk van een postpatriarchale samenleving', schrijft het ESI jubelend. Het land staat mogelijk 'aan de vooravond van een vrouwelijke revolutie'. Grotendeels had dit alles nota bene plaats terwijl Turkije werd geregeerd door de AKP van Erdogan.

Wekt bovenstaande alinea een vreemde indruk? Dat kan kloppen: het rapport dateert uit 2007.

Hetzelfde foefje haalde ik al eens uit in een artikel uit 2015 over de vrouwen in Turkije. Even de lezer op het verkeerde been zetten, om vervolgens te onthullen dat de sfeer inmiddels totaal is omgeslagen. Er is veel veranderd sinds 2007, schreef ik in 2015. 'Niet aan de egalitaire wetten, die zijn er nog altijd, wel aan Turkijes imago en aan Erdogans optreden. De staatsman heeft zich ontpopt als een autoritaire sultan en als een geheide conservatief die Turkse feministen doet gruwen.'

Dat was en is het verwarrende aan Turkije. De AKP-regering heeft zélf de wetten doorgevoerd die vrouwen dezelfde status geven als de man en de Europese toets glansrijk doorstaan. Inmiddels echter roept die regering de verdenking over zich af vrouwen terug de traditie in te willen jagen. Wat is er in hemelsnaam gebeurd?

Feit is dat in de eerste vijf jaar (en eigenlijk zelfs tien jaar) na het aantreden van de AKP-regering heel veel goeds is gebeurd op het gebied van vrouwenrechten. Dat was ook hard nodig. Tot de wapenfeiten van de kemalistische geschiedschrijving behoort dat Kemal

Atatürk de rechten van vrouwen enorm zou hebben verbeterd. Ze kregen stemrecht en polygamie werd verboden. De werkelijkheid is dat het bleef bij die van bovenaf toegeworpen kluifjes. De Turkse Vrouwenunie, die had geijverd voor de wetswijzigingen, werd in 1935 ontbonden. Omdat 'vrouwen nu dezelfde status hebben als mannen' vond de regering zo'n vrouwenorganisatie niet langer nodig.

Ook in de kemalistische wereldopvatting echter was het vanzelfsprekend dat de (seksloze) vrouw haar echtgenoot helpt de natie op te bouwen door te zorgen voor een sterk gezin, met liefst een paar stoere, vaderlandlievende zoons. Dat in grote delen van Turkije nog sprake was van eerwraakmoorden, analfabetisme en kindhuwelijken stond niet scherp op de radar van de elite in Ankara en Istanbul. De seculiere, centrumlinkse partij CHP had nooit veel voor vrouwen gedaan.

Vanaf de jaren tachtig kwam, geïnspireerd door het westers feminisme, een vrouwenbeweging op, die de politiek wist te winnen voor het idee dat de patriarchale staat aan een grondige opknapbeurt toe was. In 2015 sprak ik daarover met Serpil Sancar en Pinar Ilkkaracan, feministische academici die nauw betrokken waren geweest bij de lobby voor nieuwe wetten. Daarbij hadden ze, zeiden ze, steun gevonden binnen de AKP, die een jaar na de oprichting in 2001 al was gaan regeren. Sommigen in de partij steunden de vrouwenagenda van harte, anderen opereerden meer strategisch. Het kwam immers goed van pas in de onderhandelingen met de Europese Unie over toetreding.

Al in 2001 werd het burgerlijk wetboek vernieuwd. Vervolgens, onder premier Erdogan, werden andere hervormingen afgevinkt: de arbeidswet (2003), de wet over familierecht (2003), de grondwet (2004), het wetboek van strafrecht (2004). In al die documenten werd de vrouw gelijkgesteld aan de man en werden discriminatoire bepalingen geschrapt. 'We hebben geen hervormingen voor gendergelijkheid meer nodig. Onze agenda is uitgevoerd, op een paar kleinigheden na,' zei Sancar, op dat moment directeur Vrouwenstudies aan de Universiteit van Ankara.

En toch was er onderweg iets misgegaan. Erdogan en zijn AKP hadden in de ogen van de feministen hun geloofwaardigheid verloren. Dat hangt samen met het beruchte 'keerpunt' in de politieke kroniek van het Erdogan-bewind. In alle analyses over Erdogan staat dit centraal. Het was een scharnierpunt, niet alleen voor de vrouwenzaak, ook in de omgang met de rechtsstaat en in de betrekkingen met Europa. Sommige Turkse liberalen hadden aanvankelijk in Erdogan geloofd, maar ook bij hen was iets geknakt. De man had een wel héél grote broek aangetrokken, zoveel was inmiddels duidelijk.

Het begin van Erdogans 'tweede fase' is moeilijk vast te pinnen op een jaartal. Veel analisten gaan uit van 2011, toen de Turkse legerleiding ontslag had genomen. In hun machtsstrijd met Erdogan gooiden de kemalistische generaals de handdoek in de ring. De twee vrouwen zagen het zelfs al gebeuren in 2007. 'Toen vonden ze dat ze genoeg hadden gedaan,' zei Ilkkaracan. Het feministisch momentum was voorbij. Ook

was de AKP erg teleurgesteld dat het Europese Hof voor de Mensenrechten negatief had beslist in de zaak van een Turkse vrouw die zich door het hoofddoekverbod op de universiteiten in haar rechten voelde aangetast.

Eigenlijk was het meer een ontwikkeling dan een keerpunt. De Gezi-beweging van voorjaar 2013 – begonnen als Occupy-achtig kampement in het Gezipark en uitgegroeid tot protesten in het hele land tegen de regering-Erdogan – was zowel een gevolg van de autoritaire wending als oorzaak van een verdere aanscherping. In juli 2015 werd de oorlog tussen het Turkse leger en de Koerdische PKK hervat. Precies een jaar later volgde de grote klapper: de poging tot staatsgreep, vermoedelijk gepleegd door elementen in het leger in samenwerking met de Gülen-beweging. Erdogan zuiverde het overheidsapparaat, sloot duizenden mensen op en greep de crisis aan om in 2018 een oude wens te verwezenlijken: invoering van een presidentieel systeem dat hem buitengewoon veel macht geeft.

Tegelijkertijd deed Erdogan sinds 2010 regelmatig uitspraken die progressieve vrouwen rillingen over de rug deden lopen. Hij zei dat vrouwen en mannen niet gelijk zijn. 'Vrouwen zijn vrouwen en mannen zijn mannen. Hoe kunnen ze gelijk zijn? Dat is tegen de natuur.' Hij zei dat abortus moord is en dat het recht erop moest worden ingeperkt. Hij pleitte voor naar geslacht gescheiden studentenhuizen. Hij riep vrouwen op 'het land minstens drie kinderen te schenken'. Meer en meer werden in AKP-kring traditionele gezinswaarden en het moederschap opgehemeld.

Niets wees er in 2015 echter op dat de regering de wetshervormingen zou willen terugdraaien. Sterker, die waren ondertussen voortgezet. De Turkse regering speelde een belangrijke rol in de totstandkoming van de Istanbul Conventie, een verdrag van de Raad van Europa dat beoogt geweld tegen vrouwen te voorkomen en straffeloosheid van daders te beëindigen. Het document werd door de Raad bezegeld in Istanbul, Turkije ratificeerde in 2011 als eerste land. Een jaar later nam het Turkse parlement Beschermingswet 6284 aan, bedoeld om vrouwen te beschermen tegen geweld. De wet was een direct uitvloeisel van het Europese verdrag.

Bovendien waren de meeste van Erdogans uitspraken niet meer dan dat: uitspraken. Meestal werden ze niet gevolgd door concrete maatregelen of wetsvoorstellen. Het abortusvoorstel werd snel gedumpt toen een storm van kritiek losbarstte, ook onder vrouwen in de AKP-achterban. Beleid om het geboortecijfer op te krikken kwam er vooralsnog niet. De studentenhuizen bleven zoals ze waren. Alleen het ministerie van Vrouwen- en Gezinszaken werd omgedoopt in ministerie van Gezin en Sociale Zaken.

Een veeg teken voor de vrouwenactivisten, zei Serpil Sancar, net zo goed als het feit dat van in de praktijk brengen van al die mooie wetten vaak weinig terechtkwam. Op alle bestuurlijke niveaus sijpelde het conservatisme door de muur die de wetgever tien jaar eerder had opgetrokken. 'Vrouwenorganisaties stappen telkens naar de rechter om te zorgen dat de wet wordt uitgevoerd.'

Vrouwenorganisaties? Eén belangrijke factor is tot nu niet genoemd: de vrouwen uit Erdogans achterban. Wie het succes van de AKP wil begrijpen, moet in ogenschouw nemen dat de partij erin is geslaagd miljoenen vrouwen (en nieuwe kiezers!) te mobiliseren die tot dan nauwelijks deelnamen aan het politiek en maatschappelijk leven. De partij heeft netwerken tot in de haarvaten van de samenleving, zeker in Anatolië en in de volkswijken van de steden. De antropoloog Jenny White beschreef dat twintig jaar geleden voortreffelijk in haar boek *Islamist Mobilization in Turkey*. Wie de vrouwelijke achterban van de AKP slechts ziet als 'onderdrukte' vrouwen die hun ondergeschikte plaats kennen, ontgaat een belangrijk deel van de werkelijkheid. De AKP heeft nu 5,5 miljoen vrouwelijke leden, de helft van het totaal. Van hen zijn er, naar eigen zeggen, 600.000 actief.

In 2015 sprak ik twee van hen op het kantoor van de AKP in Istanbul. Advocaat Özlem Zengin was voorzitter van de AKP-vrouwen in Istanbul. Nadien werd ze adviseur van Erdogan. Anno 2023 is ze lid van het Turkse parlement. Zeynep Jane Louise Kandur was AKP-activist en journalist van de AKP-gezinde krant *Daily Sabah*. Als Amerikaanse, getrouwd met een Turkse man, kende ze Turkije – letterlijk – vanbinnen en vanbuiten.

Met verve werd Erdogan door hen verdedigd. 'De held van de Turkse vrouwen' noemden ze de president. Hoe dweepziek dat ook klinkt, de twee AKP-kaderleden wisten wel degelijk grijstinten aan te brengen in

het ietwat eendimensionale beeld dat ook ik mij had gevormd van de Turkse regeringspartij en haar leider.

Kandur vertelde wat ze tot haar verbazing aantrof toen ze kennismaakte met de AKP: een partij met een krachtige vrouwenvleugel, gonzend van de sociale activiteiten. Buurthuizen, dagbesteding voor ouderen, een centrum voor gehandicapten, vrouwencentra in alle door de AKP bestuurde gemeenten. Kandur: 'Op alle niveaus kent de partij een quotum van minimaal 30 procent vrouwen. Voorheen bleven vrouwen thuis. Nu bezoeken ze politieke vergaderingen. Het verbreedt hun horizon. Via de partij vinden ze op een voor hen comfortabele manier hun weg in de samenleving. Zo ontwikkelen ze ook vaardigheden voor de arbeidsmarkt.'

'Vroeger waren alleen vrouwen uit welgestelde families politiek actief,' voegde Zengin eraan toe. 'Van de vrouwen in Turkije werd 80 procent buitengesloten. Als eerste stimuleerde onze partij hen de politiek in te gaan. Ze gingen naar school, lieten hun stem horen. De deelname van die gemarginaliseerde vrouwen aan onderwijs en arbeidsmarkt heeft de economische groei bevorderd. Ik ben advocaat. Maar een rechtbank mocht ik vroeger niet in met mijn hoofddoek. Inmiddels hebben vrouwen als ik het gevoel dat ze echt bij de samenleving horen.'

Veel van de kritiek op de partij is onwaar of overdreven, stelden Kandur en Zengin in 2015. Als voorbeeld wezen ze op Erdogans oproep aan vrouwen drie kinderen te nemen. 'Een non-issue,' noemde Kandur het. 'Er bestaat geen enkele wet of regeling over het kindertal,

niets. Ik zal je de andere kant van het verhaal geven. Na de geboorte van ons tweede kind zei de dokter tegen mijn man (ik sprak geen Turks) dat hij mijn eileiders zou afbinden. Ik wist niet wat ik hoorde! Ik was verbijsterd, zeker toen de dokter zei: "U hebt een zoon en een dochter, dat is genoeg. Twee kinderen is modern in Turkije." Met meer dan twee werd je gezien als een domme dorpeling. Na de geboorte van mijn derde kind vroegen artsen: waarom een derde? Als westerling was mijn reactie: dat gaat je helemaal niets aan. Dat is precies het punt, vrouwen moeten zelf beslissen. Dus Erdogans uitspraak, voor mij was het een bevrijding. De boodschap was: je hebt het recht te kiezen hoeveel kinderen je wilt hebben. Het is uit zijn verband gerukt. En alleen de president zei er iets over, niemand anders. Op geen enkele manier wordt het voor vrouwen aantrekkelijk gemaakt meer kinderen te krijgen. Kinderbijslag hebben we hier niet.'

Pogingen de twee vrouwen nu, bijna acht jaar later, opnieuw te spreken liepen op niets uit. De AKP is tegenwoordig zeer moeilijk benaderbaar voor westerse journalisten. Dat is jammer, want de situatie is inmiddels aanzienlijk veranderd. De regering onderneemt nu wél pogingen het geboortecijfer op te krikken. Een soort kinderbijslag is ingevoerd, een eenmalige uitkering na de geboorte plus een maandelijkse toelage, afhankelijk van het aantal kinderen. Studenten krijgen een bedrag als ze trouwen vóór hun afstuderen, waarschijnlijk (het wordt er niet bij gezegd) opdat ze dan meer tijd hebben een gezin te stichten.